

Verschijnt in: s-Hertogenbosch Empel Engelen Bokhoven Vught Rosmalen Kerkrade Veldriel Hedel Den Dungen Berlicum Middelrode St. Michielsgestel Gewande Cromvoirt Helvoirt Vlijmen Nieuwkuijk Haarsteeg

's-HERTOGENBOSCH - De restauratie van de vestingwerken in 's-Hertogenbosch vordert gestaag. Steeds meer projecten worden afgerond, de klus is ergens halverwege. Tien jaar achter de rug, nog zo'n tien jaar voor de boeg. Stichting 's-Hertogenbosch Vestingwerken heeft, met een nieuw bestuur, als doelstelling om het draagvlak voor de vestingwerken onder de Bossche bedrijven te vergroten. Samenwerking met de gemeente is daarbij essentieel. Over draagvlak, ambitie en economische effecten.

Marc Smits

Een geheel nieuw bestuur sinds begin dit jaar voor Stichting 's-Hertogenbosch Vestingwerken dat in 2001 werd opgericht. Clemens Bolhaar (voorzitter), Gert-Jan van Roosmalen, Frida Rouppe van der Voort, Pauline Gruntjes en Willem Poen brengen de restauratie van de vestingwerken in 's-Hertogenbosch onder de aandacht van het bedrijfsleven en particulieren. De stichting lanceerde afgelopen week de nieuwe website en is drukdoende om binnenkort een serie boekwerken over de vestingwerken uit te brengen. Namens het bestuur is Willem Poen verantwoordelijk voor de werving van nieuwe stichtingsleden. "Zij kunnen zich identificeren met een project van de vestingwerken. De leden dragen met een jaarlijks bedrag bij aan de totstandkoming van de restauratie." De restauratie kent een looptijd van ongeveer twintig jaar en verkeert momenteel ergens halverwege de uitvoering. De komende tien jaar staan nog zo'n vijftig projecten op de rol. Gestart met plannen in 1996 vanuit een beheersprobleem waarbij sprake was van zwaar achterstallig onderhoud. Kerzaak wordt gevormd door herstel van de muren

Gerritje

Meer toeristen van de stadswal in de Binnendieze helpen

"maar we proberen er juist ook andere zaken bij te betrekken", aldus Peter van Roosmalen, adjunct-directeur Stadsbedrijven namens de gemeente 's-Hertogenbosch en trekker van het project 'Restauratie vestingwerken'. "Integraal werken dus met andere aspecten. Niet alleen de muren maar ook het water bijvoorbeeld is in deze stad heel erg

's-Hertogenbosch Vestingstad werkt aan integrale kwaliteit Verbinding met het verleden

Willem Poen (rechts) en Peter van Roosmalen bij Bastion Maria aan de Westwal

Foto: Freek Jansen

belangrijk. Met de restauratie van de vestingwerken willen we de kwaliteit van de stad op orde houden. Kwaliteit houdt je alleen maar op orde door ontwikkeling. Niet door alleen maar nieuwe specie tussen de stenen te brengen maar ook door nieuwe zaken te ontwikkelen zoals het informatiecentrum Bastionder, de verbinding tussen de Westwal en Het Bossche Broek en het Zuiderpark met de binnenstad koppelen."

Kerngedachte

"Voor het aanzien van de stad zijn de vestingwerken natuurlijk de moeite waard", zegt Willem Poen. "Maar ook in economisch opzicht is de aantrekkelijkheid van de stad bijzonder toegenomen zeker in combinatie met de restauratie van de Binnendieze." Met zeven jaar geleden 55.000 bezoekers die de Binnendieze konden bevaren, tegenover 172.000 bezoekers afgelopen jaar, blijken de investeringen te renderen. Verbinding met het verleden vormt de kerngedachte in de aanpak van de restauratie. "Het verleden is uitgangspunt van de ontwerpen en de manier van denken", ver-

woordt Peter van Roosmalen. "Dat wat we aantreffen, inspireert tot nieuwe dingen. Vooral die nieuwe dingen zijn van belang. Het zou toch te gek zijn dat we eeuwenlang aan die vesting werken en dat onze generatie niet in staat is om daar ook eigentijdse kwaliteit aan toe te voegen. De stad kent ruim zes kilometer vestingmuur waarvan nog geen vijf procent van de Bosschenaren tien jaar geleden op de hoogte was. Door de restauratie van de vestingwerken is het historisch besef gaan leven en dat is ook de doelstelling van de gemeente en de stichting."

Vernieuwing

Vernieuwing ook bij het Sint Jansbolwerk, de oude toegangspoort tot de stad vlakbij de Stationsweg. Daar hebben archeologen oude plaveisels en funderingen van voormalige toegangspoorten blootgelegd die zichtbaar worden gemaakt in een forse ruimte waar een nieuw permanent informatiecentrum over de vestingwerken zal ontstaan. Thema in het hele restauratieproject is dan ook 'Behoud door ontwikkeling'. Onder meer mogelijk gemaakt door tweehonderd ondernemers die zich met hun achterban conformeren aan de historie van de stad. Peter van Roosmalen: "Dat geeft nieuwe bedrijven ook de stimulans om voor

's-Hertogenbosch te kiezen. Juist vanwege het feit dat we een vesting hebben en daarmee onze identiteit versterken. 's-Hertogenbosch wijkt af van de andere grote steden doordat we aan die rand juist veel meer kwaliteit kunnen bieden." Willem Poen vult aan: "Het leefgenot van de stad wentelt zich ook af op de medewerkers in het bedrijfsleven, op de inwoners en de toeristen. Het genereert zowel emotie als financiële middelen waarmee wij als stichting van harte die restauratie ondersteunen."

In Europees perspectief speelt 's-Hertogenbosch een prominente rol als het gaat om de zorg aan de vestingwerken. Tot op heden is er bijna 34 miljoen euro geïnvesteerd waarbij vier miljoen euro uit Europese middelen afkomstig is. Van Roosmalen: "Vanuit Brussel wordt gekeken hoe zo'n project in de omgeving wordt ingebed. Het innovatieve van het project zit bijvoorbeeld in de verbinding tussen de vestingwerken en de Binnendieze, een uniek product voor de stad. Doelstelling van de gemeente de komende tien jaar? Daar waar we de stad binnenkomen en de vesting niet herkenbaar is om deze herkenbaar te maken."

Informatie: www.vestingwerken.nl en www.vestingstad.com.

21 t/m 30

45

Uitpagina

Bijzonder duoconcert Vughts Mannenkoor en Don Kosaken Choor

47

Bouwen en Wonen

Ambitieuze plannen De Groene Delta

(Stad) Speeltuin? Stadspartij Knillis

Mediation?

mr. Matthijs Groenhuijzen
073 5231400
www.swgmediation.nl

De Wolky Shop Den Bosch
Hinthamerstraat 49
www.wolkysshop.com

DIRVEN
SCHOENEN
DE MODIEUZE COLLECTIE VAN

GIORGIO

OOK VERKRIJGBAAR BIJ DIRVEN!

HINTHAMERPROEVENADE 77
6 HERTOGENBOSCH
T 073 6141396
WWW.DIRVENSCHOENEN.NL

Einde aan zondagskranten in Nederland

AMSTERDAM - Drie keer is scheepsrecht en na drie recente initiatieven voor zondagskranten zie ik zo gauw geen nieuwe plannen daarvoor ontstaan. Dat zei krantenkenner Piet Bakker gisteren naar aanleiding van de beslissing van De Telegraaf om te stoppen met zijn zondagseditie. Het dagblad stopt per januari met zijn zondagskrant 'wegens tegenvallende advertentie-inkomsten. De editie is wel populair bij bestaande lezers, maar wist geen nieuwe lezers aan zich te binden, analyseert Bakker. De aanwas van advertentiegeld viel ook nog eens tegen.

Bossche Omroep niet te stoppen!

Vorige week kopte het Brabants Dagblad: 'Einde aan zondagskranten in Nederland'. Daarmee doelde zij op de beslissing van De Telegraaf om te stoppen met zijn zondagseditie. Met deze kop wordt de suggestie gewekt dat er een einde komt aan alle zondagskranten in Nederland, maar uiteraard gaat De Bossche Omroep - al ruim 52 jaar de krant op zondag - gewoon door. Zoals u gewend bent: op zondag!

25 JAAR!
EXPERT VAN ERP
(Heltheuvelpassage)
Kijk snel verderop in deze krant!

TEGELHUIS
Den Bosch
Beter per vierkante meter!
Tegels duur?
Welnee!
€ 10,- tot € 30,- per m²
Rietveldendweg 13B - 's-Hertogenbosch
www.tegelhuisdenbosch.nl

HOUTEN VLOEREN? www.floorwood.nl